

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

Nesipriešinantis nei gyvenimo tėkmei, nei klasifikacijoms. Pokalbis su kompozitoriumi Vidmantu BARTULIU

2014-04-25

ŽURNALAS: LITERATŪRA IR MENAS

TEMA: Muzika

AUTORIUS: Rūta Gaidamavičiūtė

DATA: 2014-04

Muzikologė **Rūta Gaidamavičiūtė** kalbina kompozitorių **Vidmantą Bartulį**

Vidmantas Bartulis, ir palaipsniui palikdamas jaunystės pievas, visgi nepraranda žaismingumo, nesustingsta, nesustabarėja siauros stilistikos ribose. Iš jo visada gali tikėtis netikėtumo, kaip tai atsitiko ir šiais metais Kristijonui Donelaičiui skirtame renginyje „Metai atveria vartus“. Tad jo jubiliejaus išvakarėse kalbindama kompozitorių pirmiausia ir teiravausi, kokia buvo varomoji idėja taip naujai įprasmint Donelaičio tekstą „Pamoksle lietuvininkams“, kad net gerai autorių pažįstanti kūrėjų bendruomenė buvo lengvai „nokautuota“?

Vidmantas Bartulis. Edmundo Katino nuotrauka iš kompozitoriaus archyvo

Pirmiausia labai intrigavo pats sumanymas... 100 balų tam, kam ši idėja kilo.

Taip K. Donelaitis iš chrestomatinio mumifikuoto, neidentifikuoto (kaip koks Šekspyras) lietuviško epo autoriaus randa galimybę tapti gyvu, suprantamu šiandien, galinčiu lydėti kiekvieną lietuvių jo kasdienybėje... Kristijono Donelaičio ir Daivos Čepauskaitės originalus, žaismingas kūrinėlis iškart suskambo galvoje kaip hegzametris repas. Juolab kad pačiame tekste užprogramuotas (arba teisingai perskaitytas) vitališkas gatvės (tikrojo kaimo) necenzūruotas, nesuliteratūrintas žodžių, sąvokų, įvaizdžių skambesys. Taip ir sugulė visas šis donelaitiškai prasmingas „šūdas“ į linksmą (tikiuosi, į nebanalų) „gabalą“.

Kuo Tave patraukė Daivos Čepauskaitės tekstas?

Manau, Čepauskaitė labai taikliai ir organiškai „pabėgo“ nuo tradicinių, pseudodonelaitiškų Donelaičio teksto interpretacijų ir smogė tiesiai į paširdžius,

suprasdama ir „teisingai“ jį perskaitydama.

Ar sunku buvo pasiryžti repuoti pačiam?

Kas tai yra sunku, kai visi planai sugriūva? Tenka, nežiūrint visko, užsimerkti arba įsidėti „kiaulės akis“ ir „varyti“...

Laimutė Ligeikaitė, aptardama Donelaičiui skirtą renginį, pasidžiaugė, kad savo repu išsklaidei šiame pagarbos klasikui renginyje tvyrojusių oficiozinę rimtį. Dalydamas talentus, Dievas šios savybės (oficioziškumo) Tau, atrodo, pagailėjo...

...tai čia blogai?

Priešingai, tiesiog įdomu, kaip Tau taip pavyko?

...

Po kitos svarbios šių metų premjeros iškilmingame Vasario 16-osios minėjime Tavo „Giesmei ateičiai“ Rita Nomicaitė pritaikė inteligentiško masinio žanro kategoriją. Ar jautiesi taikliai apibrėžtas?

Žinai, man pačiam tas „neotarybinis patosas“ labai įtartinas... Tačiau visa tai dariau nuoširdžiai, stengdamasis išvengti aliuzijų į „anos laikus“. Mano galva, išvengiau. O dėl masinio žanro – neprieštarauju. Kadangi tokioms „progoms“ rašomi kūriniai netūrėtų būti perdėm intelektualūs. Tereikia „perprasti“, kokiai publikai visa tai skiriama. Ir apskritai aš nesipriešinu jokioms „klasifikacinėms kategorijoms“, nes apie tai negalvoju ir neturiu apie jas žalio supratimo...

Savo „Giesme ateičiai“ tarsi išvertei Algirdo Martinaičio „Cantus ad futurum“ pavadinimą. Kadangi abu dažnai žiūrit panašia kryptimi, ar nekyla idėjų giminingumo baimės?

Idėjų giminingumo – ne. Greičiau bijau (aš asmeniškai) idėjų „nusirašymo“. O toji „Giesmė ateičiai“ – visiškai neturi „giminystės ryšių“ su Algio „Cantus...“, nes ji iš principo kitokios – „pakilaus patriotiškumo“ – dvasios.

Naujausioje premjeroje „Liepaičių“ chorui „Keturi stichijos“ atsispyrei tik nuo konkretaus Ramutės Skučaitės teksto ar nešiojaisi savo provaizdį?

Savo „provaizdžiui“ nebuvo kada susiformuot. Teko skubiai atsispyri į Skučaitę...

Neseniai tarmių metams skirtuose „Lietuviškos muzikos karpiniuose“ visi kūriniai, tarp jų ir Tavo, buvo pristatyti su vaizdu. Kaip vertini bandymus muziką pagyvinti vaizdo projekcijomis?

Viskas yra įmanoma. Tik svarbu, kad tai nebūtų iliustracija, o „atskira“ istorija, paralelė, o dar geriau, jei ji būna „erdvinė“, beveik nesiužetinė.

Kokioms žanrinėms ir prasminėms koordinatėms galėtų būti artimas prieš kelerius metus sukurtas „Slėnis“?

Koordinatės? Turbūt tai tiesiogiai siejasi su mano pirmąja simfonija. Kadangi kažkas jos beklausydamas isteriškai sušuko: „Čia juk Čiurlionis!!!“ Nors aš tikrai jo neturėjau tada galvoje. Bet, atidžiau pasiklausęs, atradau, kad pagrindinė tema – Čiurlionio „Miške“, tik apversta veidrodiniu principu... Tai bent sutapimai, tada pagalvojau...

Visai neseniai sužinojau esant Bartulio liaudies dainą...

Kadangi viskas, kas gera, yra kilę iš liaudies, pamaniau, kad užuot ieškojęs man patinkančios (tinkančios) liaudies dainos, įsivaizdavau esąs pats iš liaudies... išėjo toks „stumtraukis“ iš pažįstamų intervalų, o priedainis – mano originalus, dar 1976 metais įrašytas plokštelių studijoje, kartu su pasaka...lorum – bėrum – čiukum – beeee...

Švęsdamas penkiasdešimtmetį kaip pagrindinę koncerto ašį pasirinkai drastišką idėją... Ar šių metų autorinis taip pat turės bendrą raktą?

Buvau sugalvojęs tokią linksmą nesąmonę, bet paskui pagalvojau, kad jau senstu... Gal nebereikia ir t. t. Tai turbūt nieko nedarysiu, ateisiu nuobodžiai pasilankstyti.

Ar randi dar tokio meno, kuris atvertų naujų dalykų?

Kadangi menu, o ypač muzika, labai mažai domiuosi, tai man kiekvienas naujas susidūrimas su šiais reiškiniais įžiebia aibę naujų pojūčių. O jei tai dar ir TIKRAS MENAS, tai laimingas ir savim nusivylęs būnu labai ilgai...

Ar yra tokių dalykų, kuriuos savo muzikoje dabar girdi visai kitaip nei anksčiau?

Jei tu apie anksčiau parašytą muziką, tai dažnai būna, kad neatpažįstu savo muzikos... Ir nežinau, ar tai gerai, bet atrodo ji kartais geriau, nei tada, kai skambėjo pirmą kartą.

Ar dėl to, kad atlikėjai jau sugeba suvokti, kas joje yra svarbu?

Atlikėjas visada teisingas. Jiems visada aiškinu, kad „geras kompozitorius yra miręs kompozitorius“. Todėl jie turi teisę į savo požiūrį, netgi į teisę visai negroti to kūrinio...

Ar įsileidi mintis, kad viskas galėjo būti kitaip?

Jau senokai supratau, kad tai bergždžias dalykas, todėl jau nebesigręžioju atgal. Be to, visada yra galimybė tą „viskas galėjo būti kitaip“ įgyvendinti kada nors realiame laike ir kitame objekte.

Daug ką dažnai darai pats – ir atlieki, ir režisuoji, ir libretą pasirašai. Kokias pamokas mėgai mokykloje?

...turbūt lietuvių literatūros.

Ar leidi kartais sau būti muzikuojančiu vaiku?

Taip.

Kas Tau tuomet svarbu, nuo ko galbūt atsipalaiduoji?

...galbūt nuo „kas ką pasakys ar pagalvos“...arba nuo „taip negalima...taip niekas nedaro“...

Kokiais gyvenimo atvejais vadovaujiesi nuojauta?

Beveik visada. Gaila, kad dažniausiai nuojautos būna spontaniškos ir ne visada adekvačios...

Ar dar pateiki sau kokių nors staigmenų?

Jau rečiau, bet visada įkvepia kažkieno prisiminti šposai...